

Panun rakinoita

Maallikko katselee maalauksia.

Joulun kaunisnidoksia kirjapinkoja katsellessani osuu käteeni myös isokokoinen salkku "Suomalaisia mestarimaalauksia", jonka varsinaisesti radiokuuntelijoita varten on toimitanut Aune Lindström. Vihko sisältää Albert Edelfeltin, Gallen-Kallelan, Eero Järnefeltin, Pekka Halosen, Helen. Schjerfbeckin ja T. K. Sallisen esittelyt ja kuvan kultakin taiteilijalta.

"Kansi-ikkunasta" hymyilee meitä vastaan Edelfeltin laajalti tunnettu "Leikkiviä poikia rannalla". Sanoin tahallani hymyilee, sillä tuo mestarin puhtaasti maalauksellista linjaa edustava kuva Halikon saaristosta on niin kesäpäiväisen aurinkoinen, niin poikaiden huolettomuutta henkivä ja merenrannan tuoksua tulviltaan, että se todella ikäänkuin hymyilee.

Kolme päivänpahtamaa pojanveseliä uittamassa kaarnalaivoja ranta-

vedessä — taustalla pari syvien vesien purjehtijaa, höyrylaiva ja purje-laiva — kuinka omakohtaisesti elettyltä se vaikuttaakaan jokaisesta merenrannanpojasta, jonka kaukokaipuu on syttynyt silloin, kun hän on nähnyt ensimmäiset "onkarit" tai uljaan fregatin pullistunein purjein poistumassa satamasta merelle, ja jota on lääkitetty mielikuvituksellisin kaarnaveneleikein.

Eero Järnefeltiä edustaa salkussa maalaus "Isäntä ja rengit": kesäpäivä, vihreä, tuoksuva pihanurmikko, keskipäivänraukeat talo, vaja ja taustalla vanha aitta, jonka parven — ylisen — luhtiaukotkin ikäänkuin haukottelevat, kuten toimittaja sattuvasti huomauttaa. Olen jo monasti ennenkin katsellessani 1880—90-lukujen huomattavimpien maalareittemme töitä tullut ajatelleeksi samaa, mikä nyt taas välähti mieleeni. On merkittäviä, kuinka läheisessä vuorovai-

kutuksessa tuon kulttuurihistoriasamme niin merkittävän ja elinvoimaisen kauden eri taideojien edustajat olivat keskenään tai sanoisikohan pikemminkin niin, että joutuu melkein kadehtien toteamaan heidän hengittäneen samaa ilmaa, milloin supisuomalaisten, milloin taas kansainvälisten, ranskalaisten jne., vaikutusten alaisina. Ja niin he myös samanaikaisesti joutuivat antamaan taiteelleen sellaisen leiman, että me näin kaukaisesta näkökulmasta aikakauden tuotteita katsellessamme tulimme ajatelleiksi heillä kaikilla olleen samat korkeat ihanteet, yhteiset, suuret päämäärät, yhteinen suuri isänmaa ja sen yksi ja suuri tulevaisuus . . .

Niinpä esim. tuo maalaus "leikkivistä pojista tuo jollain tavalla mieleen Tavaststjernan saaristolaisaiheet, merihenkiset runot samoinkuin hänen romaaninsa "Lapsuudenystävät" (Barndomsvänner) maisemakuvissa on jotain Holmbergin ("Koivumetsän sisusta"), W. Toppeliuksen, Hj. Munsterhjelmin ja muiden saman koulukunnan miesten maisemamaalauksesta. Ja tuo äsken mainittu "Isäntä ja rengit" tuo heti mieleen Juhani Ahon kuulun lastun "Kieva-

rin pihalla". Sukulaisuuden Ahon kanssa mainitseekin Lindström, mutta ei tee sen pitemmälle meneviä vertailuja. Kun katselee tätä "haukottelevan" pihanäkymää päiväuntaan kuorsaavine renkeineen ja helteen uuvuttaman isännän laiskanlössähtelevää ja renkien laiskottelusta piittaamatonta etenemistä pihan poikki tulevat aivan itsestään mieleen Ahon lastun savolaisen messevät lauseet, joissa velttoutta ja saamattomuutta niin hienonsatiirisesti ivataan.

Mutta eivät vain tätä päivänpaisteista- ja laiskoista puolta nämä ikätoverit ja nuoruudenystävät ole kuvanneet, vaan ovat he molemmat myös vaikuttavasti ja läheltä nähdysti kuvanneet tämän päiväpuolen varjopuolta, arkista raadantaa.

Vielä laajemmalti puhallutti eri taideojia edustavissa piireissä yhteen hiileen kirjallisuuden- ja taideentutkimuksissa paljon käsitelty uusromanttinen vaihe karjalaiskalevalaisine suuntauksineen, joista sekä Sibeliusen, Gallen-Kallelan, Ahon jne. tuotanto eräissä kehitysvaiheissaan kertoo. Mutta tämä aihe onkin jo varmasti monille tuttu.